

Sygn. akt II Ca 319/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Arkadiusz Lisiecki (spr.)
Sędziowie	SSO Paweł Hochman SSO Wojciech Rychliński
Protokolant	Paulina Neyman

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa Z. B. (1), Z. B. (2)

przeciwko E. B.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim

z dnia 2 grudnia 2014 roku, sygn. akt I C 820/12

oddala apelację oraz zasądza solidarnie od powodów Z. B. (1), Z. B. (2) na rzecz pozwanej E. B. kwotę 1.200,00 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt II Ca 319/15

UZASADNIENIE

Powodowie Z. B. (1) i Z. B. (2) w pozwie przeciwko E. B. wnosili o zobowiązanie pozwanej na podstawie art. 64 k.c. oraz art. 1047 k.p.c. do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie zwrotnego przeniesienia na powodów udziału w 1/2 części we własności nieruchomości położonej w (...), Gm. L. numer działki (...) oraz zasądzenie kosztów procesu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim oddalił powództwo oraz odstąpił od obciążania powodów Z. B. (1) i Z. B. (2) kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa prawnego.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i zarazem rozważania Sądu Rejonowego:

Umową darowizny z dnia 09.11.2004r., sporządzoną przed notariuszem R. M., Rep. A (...), powodowie Z. B. (1) i Z. B. (2) jako właściciele nieruchomości położonej w miejscowości (...), gmina L., oznaczonej w ewidencji gruntów

numerem działki (...) o pow. 1.95 ha, darowali przedmiotową, nieruchomość do wspólności ustawowej małżeńskiej swojemu synowi i synowej P. B. (1) i E. J. małż. B., którzy w/w darowiznę przyjęli.

W treści § 6 sporządzonego aktu notarialnego, obdarowani P. i E. małż. B. na żądanie darczyńców ustanowili na ich rzecz dożywotnią i nieodpłatną służebność mieszkania całego budynku mieszkalnego.

Po sporządzeniu umowy darowizny jak i jeszcze przed jej zawarciem, stosunki pomiędzy darczyńcami a obdarowanymi były bardzo dobre. Strony nadal wspólnie zamieszkiwały na przedmiotowej nieruchomości. W rodzinie tej nigdy nie dochodziło do żadnych konfliktów, kłótni czy awantur. Wszystkie uroczystości rodzinne były wspólnie organizowane przez strony. W rodzinie był spokój i zgoda, a przez pewien okres czasu mąż pozwanej P. B. (2) prowadził nawet ze swoim ojcem Z. B. (1) wspólnie działalność gospodarczą.

W dniu 05.01.2005r., powodowie Z. i Z. małż. B. przed notariuszem w formie aktu notarialnego złożyli oświadczenia, iż zrzekają się nieodpłatnie ustanowionej na ich rzecz przez obdarowanych dożywotniej służebności osobistej mieszkania w całym domu mieszkalnym. Decyzję tą podjęli wspólnie z obdarowanymi P. i E. małż. B. w celu uzyskania kredytu na remont domu, wymianę okien.

Zgodnie z ustaleniami stron, z chwilą spłaty zaciągniętego kredytu, obdarowani P. i E. małż. B. mieli ponownie na rzecz darczyńców ustanowić dożywotnią osobistą służebność mieszkania.

Po spłacie zaciągniętego kredytu, strony podejmowały temat ponownego ustanowienia na rzecz darczyńców służebności mieszkania, ale nigdy w tym zakresie nie zostały ustalone szczegóły ani tym bardziej nie został ustalony konkretny termin u notariusza.

Wyrokiem z dnia 06.09.2011r., wydanym w sprawie I C 971/11, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. rozwiązał przez rozwód związek małżeński P. i E. małż. B..

Po orzeczeniu rozwodu, pozwana E. B. wyprowadziła się z przedmiotowej nieruchomości i od tego czasu zaprzestała kontaktować się z powodami.

W niedługim czasie po opuszczeniu przedmiotowej nieruchomości, były mąż pozwanej P. B. (2) otrzymał z Agencji Nieruchomości telefon z zapytaniem, czy również chciałby sprzedać swój udział w tej nieruchomości.

Zaraz po orzeczeniu rozwodu, powodowie nie kontaktowali się z pozwaną, nie prosili jej o pomoc i nie utrzymują z pozwaną żadnych kontaktów. Mają olbrzymi żal do pozwanej, że opuściła ich syna i że teraz chce sprzedać nieruchomość, którą wcześniej jej darowali, w zamian za dożywotnią opiekę nad nimi.

Obecnie, na przedmiotowej nieruchomości zamieszkuje syn powodów (były mąż pozwanej) P. B. (2) oraz powodowie Z. i Z. małż. B..

W piśmie z dnia 28.08.2011r., adresowanym do pozwanej E. B. powodowie Z. B. (1) i Z. B. (2) złożyli oświadczenie, iż na podstawie art. 900 k.c. i art. 898 k.c. odwołują darowiznę dokonaną w dniu 04.11.2004r wskazując, iż powodem odwołania darowizny była rażąca niewdzięczność obdarowanej wobec darczyńców, która swoim zachowaniem narusza powszechnie panujące w społeczeństwie normy moralne, obyczajowe jak i naruszanie przez obdarowaną obowiązków rodzinnych, a także nie dotrzymanie zobowiązań względem darczyńców.

W dniu 16.05.2012r., pozwana E. B. złożyła do Sądu wnioski o podział majątku wspólnego.

Postanowieniem z dnia 10 października 2012r., wydanym w sprawie sygn. akt I Ns 473/12 Sąd zawiesił postępowanie o podział majątku wspólnego do czasu zakończenia postępowania w niniejszej sprawie.

W niniejszej sprawie powodowie Z. i Z. małż. B. jako rażąco niewdzięczność pozwanej E. B., uzasadniającą odwołanie darowizny wskazywali, iż pozwana swoim zachowaniem narusza powszechnie panujące w społeczeństwie normy moralne, obyczajowe jak i również obowiązki rodzinne, a także nie dotrzymuje zobowiązań względem darczyńców.

W ocenie Sądu Rejonowego powodowie nie udowodnili faktów, z których wywodzili skutki prawne tj., że ze strony obdarowanej E. B. doświadczyli rażącej niewdzięczności, która uzasadniałaby odwołanie uczynionej w 2004 roku darowizny.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, w szczególności zeznania świadków M. B. (1), P. B. (2), M. B. (2), K. B., M. B. (3) i T. C. wskazują jednoznacznie, iż zarówno przed dokonaniem darowizny jak i już po sporządzeniu aktu notarialnego, wzajemne relacje oraz stosunki stron były nienagane, a wręcz wzorcowe. Relacje te natomiast uległy znacznemu pogorszeniu w chwili, kiedy powodowie dowiedzieli się, iż pozwana zamierza wystąpić o rozwód i wyprowadzić się z tej nieruchomości. Powodowie wtedy uświadomili sobie, że zostaną sami i nie będzie miał, kto nimi się opiekować.

Zdaniem Sądu Rejonowego powodowie mają wielki żal do pozwanej, że opuściła ich syna i że po rozwodzie chce sprzedać swój udział w nieruchomości, którą jej darowali w zamian za opiekę.

Zarzucanie pozwanej E. B., iż swoim zachowaniem narusza powszechnie panujące w społeczeństwie normy moralne, obyczajowe jak i również obowiązki rodzinne mieści się w ramach życiowych konfliktów, które nie uzasadniają odwołania darowizny. Pozwana nie miała obowiązku pozostawania w związku małżeńskim z ich synem P., a darczyńcy mogli spodziewać się po obdarowanej okazania im wdzięczności czy spełnienia oczekiwań, ale nie wszystkich. Pozwana E. B. jako obdarowana może samodzielnie, bez nacisków i wpływów osób trzecich decydować o swoim życiu, a w szczególności gdzie i z kim chce je spędzić. Zakończenie związku małżeńskiego z ich synem P. zdaniem Sądu Rejonowego trudno uznać za zachowanie nieetyczne i mogące być ocenione jako wyjątkowo naganne.

Sąd Rejonowy oceniając zasadność dochodzonego roszczenia miał na uwadze, iż przy ocenie przesłanek odwołania darowizny związany jest przyczyną wskazaną w odwołaniu darowizny, co wyklucza dokonywanie ustaleń i ocen pod kątem innych czynów, które ewentualnie wypełniałyby znamiona rażącej niewdzięczności.

Rażącą niewdzięczność w rozumieniu art. 898 § 1 k.c. musi cechować znaczne nasilenie złej woli skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Rejonowy uznał iż powodowie nie przedstawili dowodów, które uzasadniałyby twierdzenie, iż pozwana po zawarciu umowy darowizny dopuściła się wobec nich zachowań, które można by zakwalifikować jako rażąco niewdzięczne i z tych względów oddalił powództwo jako nieuzasadnione. Z uwagi na trudną sytuację materialną oraz zdrowotną powodów na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powodów Z. i Z. małż. B. kosztami procesu.

Pełnomocnik powodów zaskarżył wyrok w całości. W apelacji zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- wyprowadzenie z całokształtu materiału dowodowego wniosków z niego nie wynikających, a nadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, a mianowicie, że zachowanie pozwanej naruszające powszechnie panujące w społeczeństwie normy moralne, obyczajowe i obowiązki rodzinne mieści się w ramach życiowych konfliktów nie będących podstawą odwołania darowizny.
- wyprowadzenie z materiału dowodowego, tj. zeznań świadków M. B. (1), P. B. (2), M. B. (2), K. B., M. B. (4), T. C. wniosków z nich nie wynikających, a nadto sprzecznych z zasadami doświadczenia życiowego, że zarówno przed dokonaniem darowizny jak i po sporządzeniu aktu notarialnego, tj. po dniu 9 grudnia 2004 roku wzajemne relacje i stosunki stron były nienagane, a wręcz wzorcowe, podczas gdy zeznania świadków potwierdzają fakt, że

relacje między stronami ustały od września 2011 roku, tj. od momentu opuszczenia przez pozwaną przedmiotowej nieruchomości,

- brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonanie jego oceny z pominięciem jego istotnej części, tj. zeznań powodów oraz pozwanej w zakresie okoliczności zrzeczenia się przez powodów służebności mieszkania, ustaleń stron dotyczących ponownego ustanowienia służebności mieszkania i ich niedochowania przez pozwaną, a w konsekwencji nie rozpoznania sprawy co do istoty,
- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów poprzez uznanie, że powodowie oczekiwali wobec pozwanej pozostawania w związku małżeńskim z P. B. (2) i uznanie, że zakończenie związku małżeńskiego pozwanej z P. B. (2) stanowi podstawę do żądania przez powodów odwołania darowizny uczynionej na rzecz pozwanej, podczas, gdy powodowie jako podstawę dochodzonego roszczenia wskazali wzajemne relacje łączące powodów z pozwaną,

II. sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego przez:

- brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego.
- wybiórczą ocenę dowodów tj. zeznań powodów w zakresie okoliczności zrzeczenia się przez powodów służebności mieszkania, ustaleń stron dotyczących ponownego ustanowienia służebności mieszkania i ich niedochowania przez pozwaną.
- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów poprzez uznanie, że zachowanie pozwanej względem powodów naruszające normy moralne powszechnie panujące w społeczeństwie, normy obyczajowe, jak i również obowiązki rodzinne mieści się w ramach życiowych konfliktów,
- a w konsekwencji wyprowadzenie wniosków z nich nie wynikających, a mianowicie, że pozwana nie dopuściła się względem powodów zachowania, które można by zakwalifikować jako rażąco niewdzięczne.

III. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ustaleń faktycznych prowadzących do wniosku, że pozwana nie wyrażając zgody na ponowne ustanowienie na rzecz powodów dożywotniej i nieodpłatnej służebności całego budynku mieszkalnego przedmiotowej nieruchomości wykazała się rażąco niewdzięcznością wobec powodów, co uniemożliwia kontrolę instancyjną orzeczenia i w znacznym stopniu utrudnia ustosunkowanie się do tez stawianych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w szczególności co do rozstrzygnięcia w oparciu o treść art. 898 § 1 k.c.,

IV. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. art. 898 § 1 k.c. poprzez uznanie, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do rażącego naruszenia obowiązków rodzinnych względem powodów, a co za tym idzie przyjęcia przez Sąd twierdzenia, że zachowania pozwanej nie można określić mianem rażącej niewdzięczności doświadczanej przez powodów.

Wskazując na powyższe wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zobowiązanie obdarowanej E. B. do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie zwrotnego przeniesienia na rzecz powodów udziału w wysokości 1/2 we własności darowanej nieruchomości położonej w (...). Gm. L., nr działki (...), wpisanej do księgi wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim pod numerem KW PT 1 T/ (...), przy uwzględnieniu kosztów postępowania za obie instancje wraz z kosztami zastępstwa procesowego ewentualnie wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powodów pozwany wnosił o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje: apelacja nie jest uzasadniona.

Nie ma racji autor apelacji, kiedy zarzuca Sądowi I instancji, że dokonując oceny materiału dowodowego wywiódł wnioski sprzeczne z zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego. W oparciu o przeprowadzone dowody z zeznań świadków zasadnie Sąd Rejonowy wywiódł, że nie można uznać zachowania pozwanej względem powodów za rażąco niewdzięczne. Jak bowiem wynika z zeznań świadków M. B. (1), P. B. (2), M. B. (2), K. B., M. B. (3) i T. C. to zarówno przed dokonaniem darowizny jak i już po sporządzeniu aktu notarialnego, wzajemne relacje oraz stosunki między stronami były wręcz wzorcowe. Między stronami nie dochodziło do konfliktów, kłótni oraz awantur. W rodzinie tej była zawsze zgoda, a wszystkie uroczystości rodzinne były nawet wspólnie organizowane. Relacje te natomiast uległy zmianie w chwili, kiedy powodowie dowiedzieli się, iż pozwana zamierza wystąpić o rozwód i wyprowadzić się z nieruchomości.

Trafnie w odpowiedzi na apelację podnosi pełnomocnik pozwanej, że powodowie nie udowodnili aby pozwana odmówiła im pomocy oraz opieki. Oczywistym jest, że skoro z powodami zamieszkuje były mąż pozwanej (syn powodów) to z ogólnie przyjętych zasad współżycia społecznego na nim w pierwszej kolejności spoczywa obowiązek wykonywania na posesji prac porządkowych, czy też donoszenia węgla. W sytuacji kiedy pomiędzy byłymi małżonkami istnieją złe stosunki osobiste, to uzasadnionym jest by powodowie oczekiwali od pozwanej pomocy w innej formie np. załatwiania spraw urzędowych, wizyt lekarskich i innych tego typu. Tymczasem z przeprowadzonych w sprawie dowodów wynika, że powodowie od czasu opuszczenia wspólnego miejsca zamieszkania przez pozwaną takich potrzeb nigdy nie składali. Co do odmowy ustanowienia przez pozwaną ponownie służebności mieszkania rzecz powodów, to brak jest dowodów wskazujących by w tym przedmiocie strony poczyniły jakiegokolwiek wiążące ustalenia, łącznie z ustaleniem terminu dokonania czynności notarialnej. Faktem niespornym jest jedynie, że po spłacie kredytu strony jedynie podejmowały rozmowy o ustanowieniu służebności.

W świetle powyższego nie mogą powodowie podnosić, że pozwana świadomie i celowo nie wyraziła zgody na ponowne ustanowienie służebności mieszkania na rzecz powodów. Nie można także zarzucać pozwanej, że tym samym pozbawiła powodów możliwości zamieszkiwania na nieruchomości, którą darowali.

Trafnie Sąd I instancji podniósł, że w niniejszej sprawie oceniając zasadność powództwa związany jest przyczyną wskazaną w odwołaniu darowizny, co wyklucza dokonywanie ustaleń i ocen pod kątem innych czynów, które wypełniałyby znamiona rażącej niewdzięczności.

Przeprowadzone w sprawie dowody nie pozwalają zdaniem Sądu II instancji na postawienie pozwanej zarzutu, że swoim zachowaniem narusza powszechnie panujące w społeczeństwie normy moralne, obyczajowe oraz obowiązki rodzinne, które to zachowanie uzasadnia odwołanie darowizny. Uzasadnienie tego zarzutu powodowie upatrują w opuszczeniu przez pozwaną ich syna, orzeczenie rozwodu i związanie się z innym mężczyzną. Stanowiska tego nie można zaakceptować ponieważ rozwiązanie związku małżeńskiego przez orzeczenie rozwodu nie może być uznane za zachowanie nieetyczne. Także związanie się z innym mężczyzną w tym stanie rzeczy nie może być uznane za zachowanie nie obyczajowe.

W ocenie Sądu II instancji zarzut naruszenia przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 233 k.p.c. nie jest uzasadniony. Strona, która chce podważyć ocenę dowodów, nie może ograniczyć się do przedstawienia własnej oceny, nawet jeśli jej ocena jest przekonywająca. Konieczne jest bowiem wskazanie istotnych błędów logicznego rozumowania, sprzeczności oceny z doświadczeniem życiowym, braku wszechstronności, czy też pominięcia dowodów prowadzących do odmiennych wniosków.

Tymczasem pełnomocnik wnioskodawców w apelacji przedstawia własną ocenę dowodów, która jest odmienna od oceny Sądu I instancji. Ta ocena przeprowadzona przez pełnomocnika jest odzwierciedleniem zaprezentowanego przez niego stanowiska w sprawie, które zmierzało do uwzględnienia pozwu.

Taki sposób podważania sędziowskiej oceny jest zwykłą polemiką i nie może zdaniem Sądu Okręgowego odnieść skutku. Sędziowskiej ocenie dowodów nie można bowiem przeciwstawić własnej oceny, konieczne jest co podniesiono wyżej, wskazanie w realiach sprawy przyczyn, dla których ocena dowodów nie spełnia reguł wskazanych w art. 233

§ 1 k.p.c. - por. wyrok SN z dnia 27.09.2002 r., II CKN 817/00, Lex nr 56906; postanowienie SN z dnia 23.01.2001 r., IV CKN 970/00, Lex nr 52753.

Jak to już wyżej wskazano ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy są prawidłowe albowiem znajdują potwierdzenie w przeprowadzonych w sprawie dowodach. Przeprowadzone w sprawie dowody zostały poddane ocenie przez Sąd meriti, która jest wszechstronna, szczegółowa i zgodna z doświadczeniem życiowym i zasadami logicznego rozumowania.

Nie jest także uzasadniony zarzut, iż Sąd I instancji nie wypełnił dyspozycji art. 328 § 2 k.p.c., albowiem nie ustalił pełnego stanu faktycznego, gdyż nie odniósł się do wszystkich dowodów jakie powodowie zaprezentowali. Stanowiska tego nie sposób zaakceptować gdyż Sąd meriti odniósł się do wszystkich dowodów z zeznań zarówno stron, jak i świadków również w części dotyczących ustaleń stron dotyczących ponownego ustanowienia służebności mieszkania.

Zasadnie w uzasadnieniu apelacji powodów podniesiono, że pojęcie rażącej niewdzięczności odnosi się do takiego zachowania obdarowanego, które było skierowane przeciwko darczyńcy świadomie i w nieprzyjaznym zamiarze. Jak to już wyżej omówiono nie można w zachowaniu pozwanej dopatrywać się znamion o których stanowi ustawodawca w przepisie art. 898 § 1 k.c.

Skoro strona powodowa nie udowodniła, że zachowanie pozwanej należy ocenić jako rażąco niewdzięczne, to zasadnie Sąd I instancji powództwo oddalił.

W ocenie Sądu Okręgowego zarzuty apelacji nie są uzasadnione i dlatego na podstawie art. 385 k.p.c. należało oddalić apelację.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 12 ust 1pkt 1 w związku z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.